

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Кафедра цивільного процесу

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

МАТЕРІАЛИ

**Міжнародної науково-практичної конференції
до 150-річчя від дня народження
Є. В. Васьковського**

*м. Одеса,
8 квітня 2016 року*

Одеса
«Юридична література»
2016

меті лише з'ясування волі заповідача після його смерті. Таким чином, здійснюючи тлумачення заповіту, суд не може виходити за межі процесу та змінювати зміст заповіту. Останнє має наслідком спотворення волі заповідача.

Л і т е р а т у р а

1. Кухарєв О. Є. Спадкове право України : навч. посіб. / О. Є. Кухарєв. — К. : Алерта, 2013. — 328 с.

2. Головне управління юстиції у Хмельницькій області [Електронний ресурс] : інформ. лист щодо тлумачення заповіту [document]. — Режим доступу: http://?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwihq p2Ht-3LAhWL83IKHUqjDrkQFggiMAE&url=https%3A%2F%2Fpublinfo.minjust.gov.ua%2Fkhemelnick%2Fprocess_clob.php%3Fid%3D6681&usg=AFQjCNGsaDGO63Is_DoxOLV6aEUX345U-g&bvm=bv.118443451,d.bGs.

Ілюпол І. М.

*асистент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СТРОКИ АПЕЛЯЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Запорукою виникнення апеляційного провадження є оскарження судових рішень до суду вищої інстанції у встановлений законодавством строк. В разі пропущення такого строку і відмови у його поновленні, апеляційне провадження не виникає і рішення суду першої інстанції набуває чинності.

Важливим є те, що у процесуальній формі не апеляція ставиться у залежність від факту набрання судовим рішенням законної сили, а навпаки — набрання судовим рішенням законної сили знаходиться у прямій залежності від факту закінчення процесуального строку, в межах якого діє право на апеляцію [1, с. 84].

Під процесуальним строком розуміють період часу, встановлений законом або призначеного судом для здійснення певних процесуальних дій (наприклад, розгляду справи з моменту її порушення до винесення рішення, розгляду зауважень на протокол судового засідання, оскарження рішення суду і т. п.).

Виходячи із загального визначення процесуального строку, можна зробити висновок, що період часу, встановлений законом для пода-

чі апеляційної скарги на рішення суду першої інстанції, слід вважати апеляційним строком [2, с. 100].

Апеляційний строк повинен бути гарантією права на захист у суді прав або інтересів заінтересованих осіб, повинен сприяти не затягуванню розгляду справи, а навпаки, швидкому та правильному її розгляду і вирішенню, тобто забезпечувати оперативний захист порушеного або оскарженого права. Розглядаючи апеляційний строк як передумову апеляційного оскарження, слід враховувати, що за цей час особи, які брали участь у розгляді справи і незадоволені винесеним судовим рішенням, повинні мати можливість підготуватися до його оскарження в межах встановленого законом строку.

Виходячи з цього, на думку Е. А. Борисової, апеляційний строк повинен відповідати двом основним вимогам: 1) надавати особам, які брали участь у розгляді справи, достатній час для підготовки до судового захисту; 2) надавати достатній час для подачі апеляційної скарги [3, с. 71].

Таким чином, апеляційний строк повинен бути процесуальною гарантією прав та інтересів осіб, які приймали участь у розгляді справи, а також сприяти оперативному і правильному розгляду справи.

Зі спливом встановленого законом строку на апеляційне оскарження, втрачається і право на апеляцію, в результаті чого судові рішення вступає в законну силу і за загальним правилом не підлягає апеляційному оскарженню.

Відповідно до ст. 72 ЦПК право на вчинення процесуальних дій втрачається із закінченням строку, встановленого законом або судом. Документи, подані після закінчення процесуальних строків, залишаються без розгляду, якщо суд за клопотанням особи, що їх подала, не знайде підстав для поновлення або продовження строку.

Отже, процесуальні документи, подані особами, які беруть участь у справі, поза межами встановлених законом процесуальних строків на вчинення певних процесуальних дій, не розглядаються до тих пір, поки такий строк не буде судом поновлений за клопотанням особи, яка цей строк пропустила.

Також слід зазначити, що відповідно до структури розміщення норм ЦПК, які регулюють апеляційне провадження, першою знаходиться ст. 294, яка визначає строки апеляційного оскарження, і лише після цього ЦПК вказує на форму і зміст апеляційної скарги (ст. 296) [4].

Разом з тим, якщо особа, яка пропустила строк на апеляційне оскарження, доведе, що це відбулося не з її вини, а з незалежних від неї обставин, то допускається поновлення пропущеного апеляційного строку.

В цьому випадку, право на апеляційне оскарження також поновлюється, що свідчить про зв'язок між поновленням апеляційного строку і правом на апеляційне оскарження.

Розглядаючи апеляційний строк як передумову виникнення права на апеляційне оскарження, слід зазначити, що апеляційний строк, як зазначав І. М. Зайцев, відіграє важливу роль і заспокоює громадську думку, оскільки припускається, що ні одне помилкове рішення не розпочне діяти, тому що законом встановлено час для його виправлення [5, с. 98].

На відміну від нормативного закріплення оскарження рішень суду першої інстанції ЦПК 1963 року, процедура апеляційного оскарження судового рішення була змінена на підставі Закону України від 7 липня 2010 року № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів», яким до Цивільного процесуального кодексу України внесені зміни. Перш за все, було скасовано подання до суду заяви про апеляційне оскарження судового рішення і встановлено термін для подачі апеляційної скарги на рішення десять днів і на ухвалу п'ять днів.

Важливим питанням є визначення моменту початку та закінчення перебігу строку на апеляційне оскарження. Щодо першого, то в судовій практиці застосовуються положення ст. 69 ЦПК України й строк апеляційного оскарження обчислюється з наступного дня. Проте суди касаційної інстанції при перегляді ухвал про відмову в поновленні строку апеляційного оскарження, здійснюючи обчислення строку інколи посилаються не на дату проголошення, а на дату ухвалення судового рішення, що не відповідає чинному ЦПК України.

Слід зазначити, що необхідно встановити окрему норму щодо відліку строку апеляційного оскарження для осіб, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їх права та обов'язки. Оскільки точка відліку не може бути такою, яка встановлена для осіб, які брали участь у справі, такий строк має обраховуватись з часу коли особа дізналась або повинна була дізнатись про таке порушення. Це буде спонукати суд та осіб, які беруть участь у справі, не приховувати фактів заінтересованості осіб, на права та обов'язки яких може вплинути рішення [6, с. 789].

Як видається, до ЦПК України необхідно внести зміни та передбачити можливість реалізації права апеляційного оскарження з наступного дня після отримання копії судового рішення. Копія рішення, ухвали суду першої інстанції надсилається усім особам, які беруть участь у справі [7, с. 493].

Слід враховувати, що Законом України від 20 грудня 2011 року

№ 4176-VI «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку здійснення судочинства» [8], що набрав чинності 14 січня 2012 року, були внесені суттєві зміни до норм ЦПК, які регулюють як загальні положення цього Кодексу, так і апеляційне провадження (глава 1 розділ V), зокрема, в частині поновлення строків апеляційного оскарження.

Тепер відповідно до ч. 3 ст. 297 ЦПК України апеляційна скарга залишається без руху також у випадку, якщо вона подана після закінчення строків, установлених ст. 294 цього Кодексу, і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку, або якщо підстави, вказані нею у заяві, визнані неповажними. При цьому протягом тридцяти днів з моменту отримання ухвали особа має право звернутися до апеляційного суду з заявою про поновлення строків або вказати інші підстави для поновлення строку.

Якщо заяву не буде подано особою в зазначений строк або вказані нею підстави для поновлення строку апеляційного оскарження будуть визнані неповажними, суддя-доповідач відмовляє у відкритті апеляційного провадження.

Незалежно від поважності причини пропуску строку апеляційного оскарження апеляційний суд відмовляє у відкритті апеляційного провадження у разі, якщо апеляційна скарга прокурора, органу державної влади чи органу місцевого самоврядування подана після спливу одного року з моменту оголошення оскаржуваного судового рішення.

Як роз'яснив Вищий спеціалізований суд України, ухвала суду є одним із видів судового рішення (ч. 1 ст. 208 ЦПК), а, відтак, вказана норма права про неможливість оскарження ухвали суду поза межами одного року з дня її постановлення поширюється й на неї. Крім того, ст. 294 ЦПК визначає строки оскарження як рішення суду, так і ухвали суду, а ст. 297 ЦПК визначає наслідки пропущення цих строків. Річний строк є припинальним (прекльюзивним) і поновленню не підлягає. Зазначена норма права поширюється на апеляційні скарги прокурора, подані з 14 січня 2012 року, тобто з дати набрання чинності Законом України від 20 грудня 2011 року № 4176-VI.

Л і т е р а т у р а

1. Дунас Т. Участь прокурора у провадженні цивільних справ апеляційною інстанцією: теоретичні та практичні аспекти // Юридичний журнал. — 2006. — № 2. — С. 81–91.
2. Чернушенко Є. А. Апеляційне оскарження в цивільному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Є. А. Чернушенко ; Одес. нац. юрид. акад. — О., 2003.

3. Борисова Е. А. Апелляция в гражданском (арбитражном) процессе / Е. А. Борисова. — М. : Городец, 2000.

4. Щодо деяких спірних питань застосування процесуальних норм у зв'язку зі змінами до Цивільного процесуального кодексу України [Електронний ресурс] : лист Вищого спеціалізованого суду України від 13.02.2012 р. № 4-183/0/4-12. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/VR00045.html.

5. Зайцев И. М. Процессуальные функции гражданского судопроизводства / И. М. Зайцев. — Саратов, 1985.

6. Фурса С. Я. Цивільний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. У 2 т. Т. 1 / С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, С. В. Щербак ; за заг. ред. С. Я. Фурси. — К. : Вид. Фурса С. Я. : КНТ, 2006.

7. Трач О. М. Окремі питання доказування в суді апеляційної інстанції // Форум права. — 2008. — № 3. — С. 493.

8. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку здійснення судочинства : Закон України від 20 груд. 2011 р. № 4176-VI // Офіційний вісник України. — 2012. — № 4. — Ст. 117.

Питуляк В. М.

*асистент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ, ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Ефективність судового захисту, як правило, безпосередньо залежить від ефективності діяльності органів примусового виконання, оскільки саме державні виконавці завершують цикл захисту порушеного або оскарженого права громадян і (або) організацій.

Загальновизнаним в суспільстві є факт, що основними проблемами в сфері виконання судових рішень є гранично низька частка фактичного виконання судових рішень. Стан реального виконання судових рішень, що надходять на примусове виконання до органів виконавчої служби становить менш ніж 25 % від загальної кількості документів [1]. До основних чинників, що впливають на низький рівень фактичного виконання судових рішень зокрема відносяться відсутність ефективної системи мотивації державних виконавців та неналежний рівень матеріального забезпечення, системні недоліки у взаємодії державних виконавців з іншими державними та недержавними установами, великий рівень завантаженості державних виконавців, тощо.

Реформа судової системи і системи виконання судових рішень є частиною глобальної судової реформи в Україні й однією з її осно-